

การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-639-134-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A DEVELOPMENT OF A THAI LANGUAGE INSTRUCTION PROGRAM USING
LITERATURE-BASED APPROACH FOR PRATHOM SUKSA ONE STUDENTS**

MR. CHALERMCHAI PANLERT

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Elementary Education

Department of Elementary Education

Graduate School

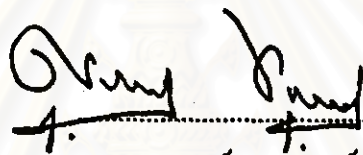
Chulalongkorn University

Academic Year 1997

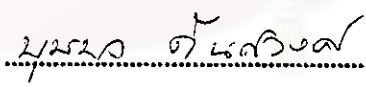
ISBN 974-639-134-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย
 โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โดย นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
ภาควิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ศรีนธร วิทยะศิรินันท์

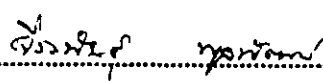
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุกวิทย์ ชุติกวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษบง ดันตวงค์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ศรีนธร วิฑยะศิรินันท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จีระพันธ์ ชุตพัฒน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ : การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (A DEVELOPMENT OF A THAI LANGUAGE
INSTRUCTION PROGRAM USING LITERATURE-BASED APPROACH FOR
PRATHOM SUKSA ONE STUDENTS) อ. ที่ปรึกษา : อ. คร. ครินทร วิฑะศิรินันท์, 305 หน้า.
ISBN 974 - 639 - 134 - 8

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประชากรประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนบ้านหนองจาน กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 20 คน

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม นักเรียนมีระดับขั้นความสามารถใน
การเรียบเรียงเรื่องราว ความพึงพอใจในการอ่าน และความพึงพอใจในการเขียนสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลองอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม นักเรียนร้อยละ 100 มีระดับขั้น
ความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราว ความพึงพอใจในการอ่าน และความพึงพอใจในการเขียนสูงกว่าเมื่อ
เริ่มทดลอง

โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นคือมวลดประสบการณ์ที่จัดอยู่บนพื้นฐานการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรม
เป็นฐาน มีลักษณะเป็น โปรแกรมการเรียนการสอนนอกเวลาเรียนปกติ จัดอยู่ในช่วงเวลา 14.30 น.-16.30 น.
แผนละประมาณ 5 วัน คือวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เป็นเวลา 6-8 สัปดาห์ สาระสำคัญของโปรแกรมประกอบด้วย
ความเชื่อพื้นฐาน แนวคิด วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย องค์ประกอบของโปรแกรมซึ่งได้แก่ วรรณกรรม
กิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศในการส่งเสริมการเรียนรู้ การประเมินผล และขั้นตอนการใช้โปรแกรม

เอกสารและสื่อของโปรแกรมได้แก่ 1) คู่มือโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรม
เป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 เล่ม 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน
8 แผน และ 3) เครื่องมือประเมินผล คือ พอร์ทัลโฟลิโอ แบบประเมินและสรุประดับขั้นความสามารถทางภาษา
ของนักเรียนเป็นรายบุคคล และ แบบสรุปการประเมินระดับขั้นความสามารถทางภาษาของนักเรียนในชั้นเรียน

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ลายมือชื่อนิติศ เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา คร. ครินทร วิฑะศิรินันท์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C840921 : MAJOR : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION

KEY WORD: PROGRAM / THAI LANGUAGE INSTRUCTION / PRATHOM SUKSA ONE STUDENTS / LITERATURE-BASED APPROACH

CHALERMCHAI PANLERT : A DEVELOPMENT OF A THAI LANGUAGE INSTRUCTION PROGRAM USING LITERATURE-BASED APPROACH FOR PRATHOM SUKSA ONE STUDENTS. THESIS ADVISOR :

SARINTHORN VIDHAYASIRINUN, Ph.D. 305 pp. ISBN 974 - 639 - 134 - 8

The purpose of this research was to develop a Thai Language Instruction Program Using Literature-based Approach for Prathom Suksa One Students. The subjects were twenty Prathom Suksa One students from Ban Nong-Jan school, King Amphoe Nong-Hee , Changwat Roi Et , second semester, academic year 1997.

The research results were as follows : 1) by the end of experiment, the students' levels of composing a story, reading satisfaction and writing satisfaction were higher significantly than the levels in the beginning of the experiment at the level .01 ; 2) by the end of the experiment, 100 percent of the students were in the higher levels of composing a story, reading satisfaction and writing satisfaction significantly than the levels in the beginning of the experiment.

The revised program was instructional experiences provided based on literature-based approach as an afterschool program, between 2.30p.m.-4.30p.m. The 8 activities plans, each based on one story, were designed to be used for about 6-8 weeks, 5 days per week. The program consisted of assumption, theoretical approach, objectives, target group, elements : literature, instructional activities, learning atmosphere and evaluation, and implementation process.

The program materials included 1) a set of 6 program implementation manuals, 2) 8 activities plans, and 3) evaluation instruments : a student portfolio, an evaluation form on language ability of an individual student, and an evaluation form on language ability of the whole class.

ภาควิชา ประถมศึกษา

สาขาวิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๔๐

ลายมือชื่อนิสิต ๒๕๕๖ ๕๖๖๖๖๖

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ๕๖๖๖ ๕๖๖๖๖๖

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ศรินทร วิทชะสิรินันท์ ผู้ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือ ทั้งด้านการเรียน การทำงาน และการทำวิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญบง ดันตวงศ์ ประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ดร. จิระพันธ์ พูลพัฒน์ กรรมการ ผู้กรุณาให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์และเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำตรวจแก้ไขเอกสารต่างๆในโปรแกรม อันทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบาทหลวงวิวัฒน์ แพร์ศิริ จำนวน 20,000 บาท และบัณฑิตวิทยาลัยจำนวน 4,700 บาท ด้วยความซาบซึ้งในพระคุณจึงขอกราบขอบพระคุณที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุน

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาประถมศึกษาที่กรุณาอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ เป็นแบบอย่างของครูที่ดีแก่ศิษย์ ขอขอบคุณเพื่อน ที่ น้อง ประถมศึกษาและการศึกษาปฐมวัยทุกคนที่คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งบุคลากรของโรงเรียนบ้านหนองจานทุกท่านที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาการทดลองใช้โปรแกรมฯ ขอขอบพระคุณอาจารย์จินตนา สุขสำราญ อาจารย์พัชรี ร่วมคิด และขอขอบคุณคุณกิตติศักดิ์ เกตุญาติ คุณพ่อทวีเกียรติ-คุณแม่อนุรัชนี เกตุญาติ และพี่ลักขณา พิชะเดช ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์

ท้ายที่สุด ขอกราบคุณแม่บังอร สร้างพล ผู้ให้ชีวิต สอนให้ลูกได้ต่อสู้กับอุปสรรคทั้งปวง ผู้เฝ้าดูการเติบโตของลูกด้วยความรักและอาทร

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
การสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน.....	16
ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการสอนภาษาธรรมชาติ.....	16
แนวคิดและหลักการการสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน.....	23
เป้าหมายและวัตถุประสงค์การสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน	28
วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรม.....	30
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน	34
การประเมินผลตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ.....	47
พัฒนาการทางภาษาของเด็กเริ่มเรียน.....	52
การพัฒนาโปรแกรมการสอน	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	59
วิธีดำเนินการวิจัย	
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	60
การสร้างโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	69
การทดลองใช้โปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	84
การปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	96
4	90
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับขั้นความสามารถ ในการเรียบเรียงเรื่องราว ความพึงพอใจในการอ่าน และความพึงพอใจ ในการเขียนของนักเรียน	100
1.1 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติเกี่ยวกับระดับขั้นความสามารถใน การเรียบเรียงเรื่องราวของนักเรียน	100
1.2 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติเกี่ยวกับระดับขั้น ความพึงพอใจในการอ่าน.....	103
1.3 ผลการวิเคราะห์ทางสถิติเกี่ยวกับระดับขั้น ความพึงพอใจในการเขียน	106
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับระดับขั้นความสามารถ ทางภาษาของนักเรียนระหว่างการดำเนินการใช้โปรแกรม	109
2.1 ผลการวิเคราะห์เชิงบรรยายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ของนักเรียนในด้านความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราว	109
2.2 ผลการวิเคราะห์เชิงบรรยายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ของนักเรียนในด้านความพึงพอใจในการอ่าน	115

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	2.3 ผลการวิเคราะห์เชิงบรรยายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ของนักเรียนในด้านความพึงพอใจในการเขียน	115
	2.4 ผลการวิเคราะห์เชิงบรรยายเกี่ยวกับระดับขั้นความสามารถ ในการเรียบเรียงเรื่องราว ความพึงพอใจในการอ่าน และ ความพึงพอใจในการเขียนของนักเรียน 1 คน	118
	2.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับระดับขั้น ความสามารถด้านอื่นๆของนักเรียน.....	132
ตอนที่ 5	ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการประเมินโปรแกรม เอกสาร สื่อและเครื่องมือประเมินในโปรแกรมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ	136
ตอนที่ 6	โปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ฉบับสมบูรณ์.....	146
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	159
	สรุปผลการวิจัย	163
	อภิปรายผลการวิจัย	164
	ข้อสังเกตจากการทดลองใช้โปรแกรมฯ	174
	ข้อเสนอแนะในการนำโปรแกรมฯ ไปใช้	180
	ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย	181
	รายการอ้างอิง.....	183
	ภาคผนวก.....	189
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	190
	ภาคผนวก ข ตัวอย่างการคำนวณค่าทางสถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูล	192
	ภาคผนวก ค แบบประเมินและเครื่องมือในการวิจัย.....	299
	ภาคผนวก ง ตัวอย่างเอกสารและสื่อของโปรแกรมฯ	229
	ภาคผนวก จ วรรณกรรมที่ใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	290
	ประวัติผู้วิจัย.....	248

สารบัญตาราง

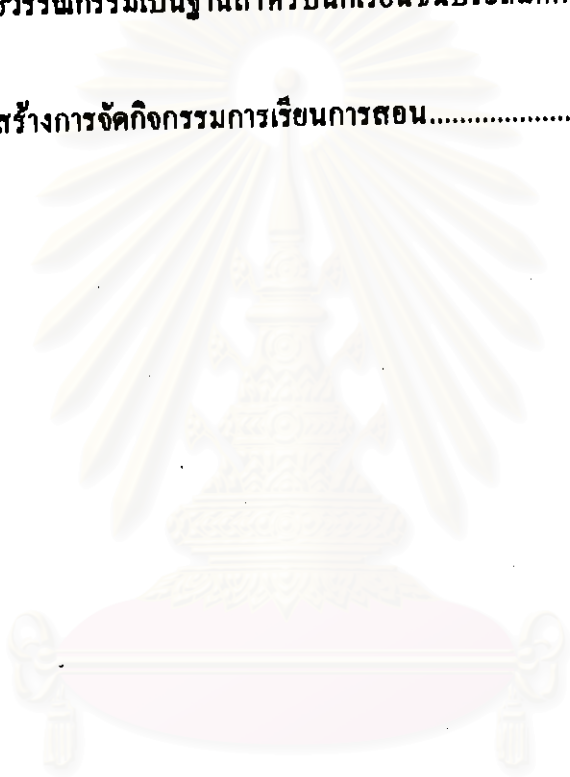
ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลเบื้องต้นจากสภาพการณ์จริงในชั้นเรียนเพื่อปรับเป็นกำหนดการใช้/ การดำเนินการในโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน	62
2	หลักการจัดกิจกรรมและลักษณะกิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรมการเรียนการสอน ภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	71
3	โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	72
4	เกณฑ์การประเมินวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างแผนการจัดกิจกรรม .	76
5	ผลการประเมินวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ..	78
6	ระบบการจัดเก็บเอกสารหลักฐานงานในพอร์ตโฟลิโอ(Portfolio)	83
7	จำนวนนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราว ในแต่ละระดับชั้นของแต่ละสัปดาห์	100
8	การเปรียบเทียบระดับชั้นความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราวของ เมื่อเริ่มและสิ้นสุดการทดลอง	102
9	จำนวนนักเรียนที่มีระดับความพึงพอใจในการอ่าน ในแต่ละระดับชั้นของแต่ละสัปดาห์	103
10	การเปรียบเทียบระดับชั้นความพึงพอใจในการอ่าน เมื่อเริ่มและสิ้นสุดการทดลอง	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
11	จำนวนนักเรียนที่มีระดับชั้นความพึงพอใจในเขียน ในแต่ละระดับชั้นของแต่ละสัปดาห์ 106
12	การเปรียบเทียบระดับชั้นความพึงพอใจในเขียน เมื่อเริ่มและสิ้นสุดการทดลอง 108
13	ความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราวที่ปรากฏในงานเขียนของเด็กชายอิสระ ในแต่ละสัปดาห์ 131
14	ความพึงพอใจในการอ่านที่แสดงออกด้วยวิธีใช้ในการอ่านของเด็กชายอิสระ ในแต่ละสัปดาห์ 131
15	ความพึงพอใจในการเขียนที่แสดงออกด้วยวิธีการเขียนข้อความในผลงาน ของเด็กชายอิสระในแต่ละสัปดาห์ 132
16	คำมีชฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลการความหมาย การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสาระของโปรแกรมฯ..... 139
17	คำมีชฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลการความหมาย การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคู่มือของ โปรแกรมฯ..... 141
18	คำมีชฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลการความหมาย การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมในโปรแกรมฯ..... 144
19	คำมีชฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลการความหมาย การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับเอกสารต้นแบบเครื่องมือประเมิน 145

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ประเภทของกิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	149
21	โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	150

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน.....	5
2	วงจรรอ่านของเด็ก(Reading Circle).....	24
3	ขั้นพัฒนาการของการอ่านหนังสือของเด็ก.....	53
4	กรอบแนวคิดของการพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	70
5	ขั้นตอนการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดย ใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	97
6	รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน.....	123
7	การดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	153
8	กรอบความคิดของโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	185